

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ В КУРСІ «МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» (З ДОСВІДУ РОБОТИ)

Інна Завальнюк
Вінницький державний
педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Вінниця, Україна
zavalniukinna@gmail.com

Валентина Богатько
Вінницький державний
педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Вінниця, Україна
bogatkovv@i.ua

Ніна Кухар
Вінницький державний
педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Вінниця, Україна
yasya.smile1513@gmail.com

Modern approaches to studying the linguodidactic terminology system in the course of methodology of teaching ukrainian (referencing the experience)

ABSTRACT

The article presents an analysis of the study of the course of methodology of teaching Ukrainian, conducted by undergraduate students of the speciality 014 Secondary Education (Ukrainian Language and Literature) at the faculty of philology and journalism named after Mykhailo Stelmakh in Mykhailo Kotsiubynsky Vinnytsia State Pedagogical University within the development of their linguodidactic competence. A special focus is made on the formation of communicative competence. Also, there is an analysis of the learning and teaching support materials developed for the course of methodology of teaching Ukrainian. There have been defined four stages of assimilation of the concept range of the linguodidactic terminology system. Innovational approaches to the formation of the professional glossary of the future philologist have been suggested. Regarding its integrated nature and academic capacity, the linguoterminological system is viewed as completely open.

Key words: educational process, linguodidactic terminology system, syllabus of the course of methodology of teaching Ukrainian, communicative competence, didactic competence, professional glossary of the philology teacher.

Анотація. У статті проаналізовано досвід вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» здобувачами ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) на факультеті філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського в аспекті формування у них лінгводидактичної компетентності. Особливу увагу зацентровано на формуванні комунікативної компетентності. Проаналізовано

навчально-методичне забезпечення дисципліни «Методика навчання української мови». Визначено чотири етапи засвоєння поняттєвого діапазону лінгводидактичної терміносистеми; запропоновано інноваційні підходи до формування фахового словника майбутнього філолога. Наголошено на відкритості лінгвотермінологічної системи з огляду на її інтегровану природу і наукову ємність.

Ключові слова: освітній процес, лінгводидактична терміносистема, навчальна програма дисципліни «Методика навчання української мови», комунікативна компетенція, дидактична компетенція, фаховий словник учителя-філолога.

У нормативних документах, що регламентують діяльність вищої школи України (Конституція України, Закон про освіту, Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)», Концепція мовної освіти в Україні), ураховано зростання соціальної ролі особистості, гуманізацію та демократизацію суспільства, інтелектуалізацію праці, передбачено створення таких умов навчання, за яких здобувач вищої освіти формується як мовна особистість.

Підготовка вчителя-філолога до здійснення освітнього процесу в загальноосвітніх навчальних закладах різного типу передбачає засвоєння лінгводидактичної теорії, формування вмінь та навичок організації пізнавальної діяльності учнів, використання найдоцільніших методів та прийомів навчання школярів. В освітній програмі підготовки здобувача ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) навчальна дисципліна «Методика навчання української мови» входить до циклу основних професійно орієнтованих і передбачає набуття студентами

– *загальних компетентностей*: здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності; здатність до проектування освітнього процесу, до обґрунтування ефективності обраних методичних підходів, до відстеження результатів навчання;

– *фахових компетентностей*: уміння працювати з підручником; складати план-конспект уроку: визначати тип уроку, його структуру, формулювати мету, визначати основні внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки, розробляти зміст, добирати дидактичний матеріал, визначати систему завдань і вправ, прогнозувати пізнавальну діяльність учнів; застосовувати основні методи й прийоми навчання мови, оптимально використовувати різні види наочності й технічні засоби навчання, елементи програмування, алгоритмізацію й комп'ютеризацію у вивченні мови.

Особливу увагу в підготовці майбутнього вчителя акцентовано на формування комунікативної та дидактичної компетентностей, необхідних для кваліфікованої інформаційної і творчої діяльності в різних сферах і ситуаціях професійного спілкування.

На думку багатьох дослідників М. Вашуленка, Н. Голуб, О. Горошкіної, С. Карамана, Л. Мацько, Т. Мішеніної, М. Пентиліук, О. Семенов та ін., сучасна лінгводидактика потребує уточнення змісту навчання, принципів, методів і засобів, спрямованих на формування загальних і фахових компетенцій майбутнього вчителя-філолога, з-поміж яких особливо значущою є лінгводидактична. Лінгводидактична освіта залишається однією з недостатньо вивчених педагогічною наукою галузей. Незважаючи на обговорення в лінгвістичному середовищі конкретних проблем лінгводидактики, не проведено системного науково-педагогічного аналізу такого навчання. Т. М. Мішеніна вважає, що «... професійне засвоєння фахової термінології в підготовці вчителів філологічних спеціальностей є однією з найважливіших проблем сучасної вищої педагогічної освіти. Для задоволення професійних потреб та забезпечення належної культури фахового спілкування майбутньому вчителіві-словесникові слід засвоїти значну систему термінів, зокрема лінгводидактичних, що в останні десятиліття значною мірою зазнали структурно-семантичних трансформацій й оновлення. Лінгводидактична термінологія, поряд із психологічною, дидактичною,

лінгвістичною тощо, складає фаховий словник учителя філологічних спеціальностей; володіння нею свідчить про глибоке розуміння професійних понять і явищ» [7, с. 146].

Метою нашої розвідки є узагальнення досвіду організації лінгводидактичної освіти філологів у процесі вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» на факультеті філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Змістом кожної терміносистеми є певний корпус термінів, відповідно науково опрацьований, структурно упорядкований, комплексно описаний і стандартизований. Узагальнено-теоретична характеристика терміносистеми «Методики навчання української мови» розроблена лінгводидактичними школами під керівництвом О. Біляєва, М. Вашуленка, Н. Голуб, О. Горошкіної, С. Карамана, О. Караман, Л. Мацько, М. Пентиліук, О. Семенов, Т. Симоненко, Г. Шелехової.

З 80-х років минулого століття методична терміносистема зафіксована в лексикографічних розвідках «Посібнику з методичної термінології» Д. Поуві та І. Чолш, 1982, переклад з англійської мови; «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» за ред. М. Пентиліук, 2003; «Словнику-довіднику з методики викладання української мови» І. Качан, Н. Захлюпаной, 2005; «Термінологічному словнику» за ред. А. Сипченка, 2008.

Частково терміносистема «Методики навчання української мови» репрезентована в українських педагогічних словниках та психологічних словниках, а саме: «Термінологічному словнику з педагогіки» Е. Гришина та М. Рудакевич, 1995; «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренка, 1997; «Словнику термінів з педагогічної майстерності», 1995.

Окремі аспекти функціонування аналізованих терміноназв досліджено в наукових розвідках Н. Бородіної [2], Т. Мішеніної [7], О. Туркевич [17]. Н. Бородіна аналізує генезу терміносистеми лінгводидактики, зосереджуючи увагу на актуальних проблемах: «багато понять, що формуються, не мають чіткого визначення, а ознайомитися з ними можна лише в періодичних виданнях з лінгводидактики та нормативних документах. Це такі поняття: пріоритет у навчанні мови, синтезований диктант, диктант-алгоритм, диктант-диспут, технологія уроку мови, комунікативна компетенція тощо. Деякі поняття, не отримавши чіткого визначення свого змісту, змінюють свою назву: культурологічна – соціокультурна – українознавча, комунікативна – мовленнєва, лінгвістична – мовна змістові лінії програми тощо»[2].

О. Туркевич вважає, що опис терміносистеми лінгводидактики в контексті досліджень фахової мови небезпідставно набуває актуальності в українських лексикологічних розвідках, а виділення методичних терміноодиниць на основі фахового наукового співвіднесення їх зі спеціальними найменуваннями суміжних наук також сприяє становленню системності методичної лексики [17].

Дослідники констатують розбіжності в підходах до класифікації термінів «Методики навчання української мови», умотивовані зарахуванням до відповідної терміносистеми міжгалузевих загальнонаукових термінологічних одиниць суміжних наук: педагогіки, психології, інформатики тощо.

Формування дидактичної компетентності студента є поетапним процесом засвоєння й розуміння лінгводидактичної термінології, яка, унаслідок реформування шкільної освіти й оновлення методичної науки, потребує уніфікації та стандартизації. Лінгводидактична термінологія так само, як і психологічна, дидактична, лінгвістична, є складником *фахового словника* вчителя філологічних спеціальностей. Процес її опрацювання в закладах вищої освіти педагогічного профілю – досить складний, що зумовлено стрімким розвитком шкільної освіти й методичної науки в останні десятиліття, зміною пріоритетів і підходів до навчання гуманітарних предметів, пов'язаний не тільки з вивченням курсу «Методики української мови», а й суміжних із лінгводидактикою дисциплін [7, с. 147].

Для реалізації означених завдань створено навчально-методичне забезпечення дисципліни «Методика навчання української мови». Базова терміносистема лінгводидактики цілісно представлена в основному компоненті навчально-методичного комплексу –

навчальній програмі дисципліни, укладеній відповідно до сучасних вимог, що висувують до підготовки майбутніх учителів; вона акумулює в собі основні стратегічні лінії навчання, сприяє вивченню тактичних прийомів та способів досягнення мети і завдань освітнього процесу [9].

Програма вміщує такі **змістові модулі**:

1. Вивчення методики української мови у вищих навчальних закладах та особливості організації уроків української мови в загальноосвітніх школах.
2. Технологія навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах.
3. Методика навчання основних розділів шкільного курсу української мови.
4. Методика розвитку мовлення учнів і засвоєння мовленнєвознавчих понять.
5. Удосконалення знань, умінь і навичок учнів на уроках української мови в старших класах, на факультативних заняттях і позакласних заходах. Удосконалення професійної майстерності вчителя-словесника в процесі методичної роботи [9, с. 3].

Кожен змістовий модуль програми передбачає засвоєння тем для опанування компоненту змісту мовної освіти; для формування вмінь планувати освітній процес; створювати програмно-методичне забезпечення; організовувати та проводити різні типи уроків; раціонально та науково обгрунтовано організовувати самостійну роботу учнів.

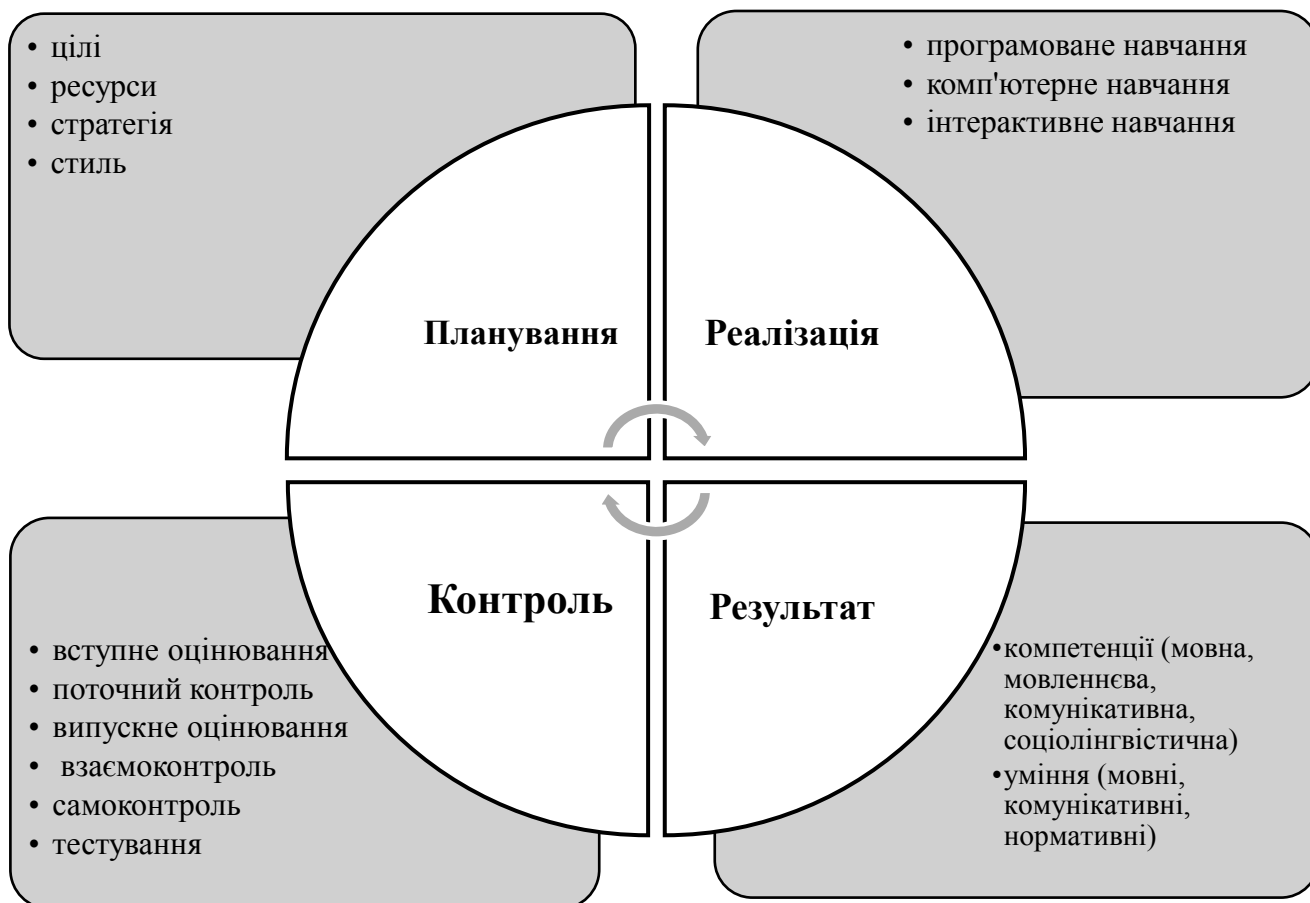
Укладач навчальної програми передбачив поетапне засвоєння студентами лінгводидактичної терміносистеми й розширення фахового словника вчителя-філолога.

Першим етапом формування *фахового словника* вчителя філологічних спеціальностей на заняттях із «Методики навчання української мови» вважаємо **актуалізацію загальнодидактичних термінів** (педагогічних і психологічних): *навчання, освіта, едукація, освітній процес, урок, програмоване навчання, комп'ютеризоване навчання, інтерактивне навчання, засоби навчання, підручник, вправа, навчально-методичний комплекс, метод навчання, прийом навчання, компетенція, знання, уміння, планування, педагогічний досвід, педагогічний експеримент.*

Ефективною формою роботи на цьому етапі, як засвідчує досвід, є опрацювання студентами на лекційному занятті узагальненої матриці «*Процес навчання української мови*» (Рис. 1), що супроводжується розкриттям значення термінів і коротким коментарем викладача. Наприклад, *едукацію* (від лат. *educatio* «навчання», «виховання») витлумачуємо як процесуальний компонент освіти в його триєдності – навчання, розвитку і виховання. Потреба запровадження цього терміну й поняття зумовлена тим, що досі вживаний термін «навчально-виховний процес» не вказує на його природну триєдність і фактично «приховує» найактуальніший сьогодні аспект – розвиток дитини [4].

Розмежовуємо також мовну компетенцію (компетентність) як імпліцитну компетенцію, яка уможливує користуватися системою мови задля спілкування, та мовленнєву компетенцію (компетентність) як таку, що дає змогу здійснювати мовленнєву діяльність [8, с. 42].

Процес навчання української мови

Аналіз запропонованої схеми засвідчує, що ядро лінгводидактичної терміносистеми становлять лексеми «планування», «реалізація», «контроль», «результат». Решта взаємопов'язаних із ядром одиниць уміщує відповідний глосарій, запропонований для опрацювання студентам в якості самостійної роботи. На основі матеріалу лекції, а також самостійно опрацьованої літератури студенти конструюють аналогічну методичну матрицю (зміст мовної освіти, міжкультурна взаємодія в освітньому процесі, перспективи саморозвитку особистості).

Актуальною є підготовка студентів до профільного навчання відповідно до Концепції профільного навчання у старшій школі, його визначають як один із шляхів забезпечення рівного доступу до якісної освіти [6]. Завданням профільного навчання визнають поглиблену підготовку старшокласників із вибраних ними дисциплін, розвиток у школярів навичок самостійного оволодіння знаннями і пошуково-дослідницької наукової роботи. У процесі профільного навчання розв'язується одне з головних завдань сучасної загальноосвітньої школи України – формування і розвиток особистості на основі врахування індивідуальних особливостей учнів, їхніх освітніх потреб, нахилів, інтересів і здібностей, зумовлених орієнтацією на майбутню професію.

Зміст програми старшої школи відповідно до типових навчальних планів складається із змісту курсів української мови для 10, 11 і 12 класів трьох рівнів: 1) рівня стандарту – для учнів, що обрали негуманітарні профілі навчання; 2) академічного рівня – для учнів суспільно-гуманітарного і художньо-естетичного напрямів профільного навчання, а також для тих, хто ще не визначився з напрямом профільного навчання; 3) рівня профільного навчання (української філології).

Профілізація навчання української мови передбачає засвоєння матеріалу підвищеної складності, а, отже, урок української мови змінює зміст і структуру за рахунок інноваційних технологій, зокрема, проблемного навчання і проектування. Готуючи студентів до роботи в профільних класах, пропонуємо опрацювати низку лінгводидактичних термінів: *академічний стандарт, варіативність програм, підручників, методична майстерність, методичне об'єднання, методичний кабінет, шкільний кабінет.*

Другий етап – актуалізація лінгвістичної термінології відповідно до рівневої будови мови (фонетико-фонологічна, морфонологічна, морфологічна, словотворча, лексико-семантична, фразеологічна, граматична підсистеми). Продемонструємо його на прикладі вивчення теми **«Методика навчання фонетики, орфоєпії й графіки»**. Програмою визначено наступний **інформаційний обсяг теми:**

Зміст шкільного курсу фонетики. Його тісний зв'язок з орфоєпією та графікою. Значення навчання фонетики, орфоєпії й графіки.

Завдання вивчення фонетики: вироблення вмінь і навичок правильно артикулювати звуки; розвиток мовного слуху учнів, мовної та слухової пам'яті; чітке розмежування звуків і літер; установлення відповідності чи невідповідності між вимовою і написанням.

Зіставлення діалектної й літературної вимови. Подолання фонетичних діалектизмів.

Особливості вивчення фонетики, орфоєпії й графіки української мови у школах з іншою мовою навчання.

Засоби навчання фонетики, графіки й орфоєпії. Робота з орфоєпічними словниками. Специфіка дидактичного матеріалу для уроків фонетики, графіки, орфоєпії.

Засвоєння матеріалу відбувається в процесі актуалізації термінів лінгвістики: *фонетика, фонема, орфоєпія, артикуляція, артикуляційна база, мовленнєвий апарат людини, графіка, голосний звук, приголосний звук, позиційні зміни звуків, комбінаторні зміни звуків, зміни звуків за аналогією, дикція, орфоєпічні норми, літературна вимова, склад, наголос, фонетичний діалектизм, орфоєпічний словник, фонетико-графічний аналіз слова.* Відповідну терміносистему студенти опрацьовували на заняттях із «Сучасної української літературної мови», розділ «Фонетика. Фонологія. Орфоєпія».

Оптимальними методичними прийомами актуалізації є проблемний виклад лекційного матеріалу:

– шляхом демонстрації перед студентами зразків пошукової діяльності: порівняти дефініції термінів у шкільному підручнику і в галузевому словнику. Для прикладу:

Звук – найменша одиниця мови та мовлення [5, с. 128];

Звук у мові – найдрібніша акустико-артикуляційна одиниця мовлення; конкретний варіант фонем як звукового варіанта в системі мови [18, с. 201];

– ознайомлення студентів з існуванням різних поглядів, із незавершеністю розв'язання деяких проблем фонетико-фонологічного зрізу мови, як от: *акцентуаційні норми української мови, теорії складу, літературна вимова;*

– постановка в лекції питань типу парадоксів із чітко визначеними суперечностями: *зіставлення літературної й діалектної вимови (порівняння й аналіз аудіозаписів регіонального мовлення);*

– залучення до тексту лекції проблемних завдань із демонстрацією кількох варіантів їх можливого розв'язання: *формування орфоєпічних навичок, удосконалення дикції, виховання вміння володіти голосом (змінювати його за висотою, силою, темпом, тембром);*

– постановка в лекції питань, що вказують студентам на брак їхніх знань або способи розв'язання проблеми: *методи і прийоми вивчення фонетики, графіки й орфоєпії: спостереження над звуковим складом слів, фонетичний і фонетико-графічний розбір, визначення наголосу в словах, списування з фонетичним завданням, правильна літературна вимова звуків і звукосполучень, виразне читання текстів, з'ясування співвідношень між написанням і вимовою в словах.*

Часткове засвоєння терміносистеми загального мовознавства реалізуємо у вигляді лекції-консультації як інноваційної форми. Цей вид заняття застосовуємо при вивченні тем,

які мають чітко виражену професійну зорієнтованість. Наприклад, лекцію «**Методика засвоєння відомостей про мовлення, спілкування й текст**» структуруємо так:

1. Монологічна частина лекції, де викладач ознайомлює студентів із основними поняттями теми: *мовлення, мовленнєва діяльність, мовна компетенція, соціокультурна компетенція, комунікативні якості мовлення, говоріння, ситуація спілкування, адресант, адресат мовлення, національний колорит мовлення, етнонім, зв'язне мовлення, висловлювання, переказ, твір, спілкування*. Акцентуючи на засвоєнні мовленнєвозначних понять для розвитку комунікативних умінь учнів, лектор дає практичні рекомендації щодо використання мовленнєвозначних термінів у типових ситуаціях професійного спілкування.

2. Рефлексивна частина лекції реалізується у формі відповіді на питання студентів щодо обсягу мовленнєвозначних понять, визначених чинною програмою з української мови; методики формування загального уявлення про спілкування, мовлення та види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння й письмо), адресата мовлення, монологічне й діалогічне, усне й писемне мовлення, основні правила спілкування, вимоги до мовлення.

Центральним питанням лекції-консультації є текст як лінгвістичне поняття. Ми пропонуємо студентам альтернативні дефініції поняття «текст». У Словнику української мови подано таке тлумачення: **1.** *Відтворена письмово або в друкованому вигляді авторська праця, документ, пам'ятка тощо. / Папір із написаними на ньому авторськими словами.* **2.** *Зміст певного словесного твору / Словесна частина альбомів, ілюстрованих видань. / Слова до музичного твору.* **3.** *Основна частина друкарського набору без коментарів, виносок, приміток, малюнків і т. ін.* **4.** *Літературний чи інший твір або його уривок для читання, аналізу тощо. / Уривок із біблії, євангелія тощо для проповіді, бесіди, що його наводять як вислів, цитату.* **5.** *друк. Шрифт, розміром близько 8 мм.* [14, с. 57]

Енциклопедія «Українська мова» вміщує таку дефініцію: *текст (від лат. *textum* – зв'язок, поєднання, тканина) – писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і формально-граматичними зв'язками, а в загальнокомпозиційному, дистантному плані – спільною тематичною і сюжетною заданістю* [18, с. 679].

Лектор наголошує на значенні тексту у формуванні мовної й мовленнєвої компетенції учнів, окреслює дидактичні можливості тексту як основного продукту мовлення; установлює змістові й функціональні відмінності між розповіддю, описом, роздумом; визначає структурні й мовні особливості кожного типу висловлювання, можливості поєднання різних типів мовлення у структурі текстів. Окремого розгляду потребують критерії добору текстів для мовного аналізу учнями стандартної, академічної і профільної шкіл.

Засвоєння інноваційних лінгводидактичних термінолексем здійснюємо шляхом теоретико-пошукової діяльності, у процесі якої студенти укладають бібліографічні списки науково-методичної літератури з обраної педагогічної технології (індивідуальні завдання з коментарями), рецензують методичні посібники, статті з певної проблеми навчання української мови. Пропонуємо також виконати такі пошукові завдання:

- зробити порівняльний аналіз класно-урочної та модульно-розвивальної систем;
- розробити запитання для взаємоопитування про фундаментальні нововведення модульно-розвивальної системи шкільної мовної освіти;
- провести презентацію інваріантів особистісно-орієнтованих творчих уроків.

Формування фахового словника студента у процесі вивчення «Методики навчання української мови» також реалізуємо шляхом виконання комплексу проектів. Метод проектів з-поміж інших інноваційних форм навчальної роботи має суттєві переваги: широкі можливості для самостійного використання студентами без спеціальної допомоги викладача; зорієнтованість на розвиток потенціалу особистості, її здатності до навчання; вплив на внутрішню структуру особистості: формування мотивації, ціннісних настанов, інтересів та потреб.

Подаємо орієнтовний перелік проектів для індивідуальної роботи студентів з навчальної дисципліни «Методика навчання української мови»:

1. *Навчання як інноваційна діяльність* (нетрадиційне/альтернативне; жорстке/гнучке управління навчальними діями учнів; формування фонетичної/лексичної/граматичної компетентностей).

2. *Сучасний урок* (види педагогічної взаємодії: індивідуальна, парна, фронтальна робота).

3. *Інноваційний підручник* (навчально-методичний комплекс; опорний конспект; електронний підручник).

4. *Планування навчальної роботи* (цілі, ресурси, стратегія, стиль).

5. *Інноваційні форми контролю* (вступне оцінювання, поточний контроль, випускне оцінювання, взаємоконтроль, самоконтроль; тестування).

Обов'язковою умовою виконання проектних завдань є укладання термінологічного реєстру. Наприклад, проект «Сучасний урок» має такий термінологічний реєстр: *інтегрований урок, урок-лекція, урок-семінар, урок-диспут, урок-екскурсія, урок-колоквиум, урок-залік, урок-консультація*.

Засвоєння дидактичної терміносистеми «Методика навчання української мови» має важливе значення у формуванні загальних і фахових компетенцій здобувача ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література). На факультеті філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського запроваджено ефективну систему підготовки майбутніх фахівців для загальноосвітніх навчальних закладів, які володіють сучасними освітніми технологіями, відкриті до інноваційних методичних пошуків. Досвід роботи з навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» переконує в доцільності використання в лінгводидактичній освіті студента-філолога, поряд із традиційними формами, низки інноваційних занять. Загалом формування лінгводидактичної компетентності майбутнього учителя української мови зреалізовано як поетапний процес засвоєння, актуалізації, систематизації відповідної термінології з урахуванням її інтегративної природи та пріоритетів.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в удосконаленні освітніх технологій засвоєння фахової терміносистеми, зокрема, використання електронних словників і підручників.

Література

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин – Москва : Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.

2. Бородіна Н. Становлення й розвиток лінгводидактичної термінології в українській мові / Н. Бородіна // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – №3. – С. 51–54.

3. Вискушенко С. Фахові мови: основні риси, ознаки та функції / С. Вискушенко // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. VII / Відп. ред. Л. О. Симоненко. – Київ: КНЕУ, 2007. – 416 с.

4. Вишневський Омелян. Теоретичні основи сучасної української педагогіки / О. І. Вишневський. – Видання третє, доопрацьоване, доповнене. – Київ : «Знання», 2008. – 568 с.

5. Глазова О. Рідна мова. Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів / О. Глазова, Ю. Кузнецов. – Київ : «Педагогічна преса», 2005. –

6. Концепція профільного навчання у старшій школі // Інформ. зб. МОН України. – 2013. – № 24.

7. Мішеніна Т. М. Формування лінгводидактичної компетенції як складової дидактичної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / Т. М. Мішеніна // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2012. – Вип. 10. – С. 146–153. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2012_10_30

8. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / кол. авт. під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ : Ленвіт, 2002. – 328 с.
9. Методика навчання української мови: програма обов'язкової навчальної дисципліни для студентів галузі знань 0203 Гуманітарні науки напряму підготовки 6.020303 Філологія*. Українська мова і література, галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія. Українська мова і література, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) / В. В. Богатько – Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2018. – 20 с.
10. Наумчук М. М. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови / М. М. Наумчук. – Тернопіль : Астон, 2008. – 132 с.
11. Пентиліук М. І. Розвиток української лінгводидактики в контексті Державного стандарту базової і повної освіти в Україні / М. І. Пентиліук // Вісник Львів. ун-ту. – 2010. – № 50. – С. 123–130.
12. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – Київ : А.С.К., 2007. – 144 с.
13. Проект концепції профільного навчання у старшій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prof.moippro.org.ua>.
14. Словник української мови: в 11 томах. –Том 10, 1979. – 658 с.
15. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. Пентиліук. – Київ : Ленвіт, 2003. – 149 с.
16. Словник-довідник з української лінгводидактики / кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук. – Київ : Ленвіт, 2015. – 320 с.
17. Туркевич О. В. Еволюція термінологіки методики викладання української мови як іноземної: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Туркевич Оксана Василівна ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2012. – 19 с.
18. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Київ : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. – 820 с.
19. Українська мова. 10–11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль – українська філологія) / уклад. Л. І. Мацько, О. М. Семенов. – Київ : Грамота, 2011. – Режим доступу : www.ipro.org.ua/files/glazova/1.doc 7
20. Яворська С. Джерела дослідження історії розвитку методики мови (XVIII-XIX ст.) / С. Яворська // Дивослово. – 2002. – №7. – С.19-23.